

ТВОРЧА СПАДЩИНА ПРОФЕСОРА В.П. КОВАЛЕНКА У РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ ТА ГЕНЕТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

В.В. ПРИЙМАК - кандидат с.-г. наук, доцент

*«Геній є терпіння думки,
зосередженій у певному напрямку»*

— Ісаак Ньютон

Видатний вчений, член-кореспондент УААН, доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Віталій Петрович Коваленко (1940-2011) належить до плеяди вчених, якими по праву пишається наука. Його ім'я залишається не тільки в зоотехнії, але і більш широко - в аграрній науці. Про нього можна говорити, як про науковця, педагога, громадського діяча, фахівця аграрної науки і практики. Більшість його досліджень з широким науковим світоглядом, а деякі придбали світову популярність і, на думку фахівців, мають всі підстави вважатися класичними.

Творча спадщина професора В.П. Коваленка, окрім того, що ним розроблено першу в Україні систему збору накопичення і обробки інформації в птахівництві з використанням ЕОМ, яка була впроваджена у племінних господарствах країни, удосконалені методи оцінки плідників для визначення типів їх препотентності.

Він є співавтором створення 3 заводських ліній в кросах птиці та кросів яєчних курей — «Борки-1», «Борки-2», співавтор вітчизняної придніпровської породної групи птиці м'ясо-яєчного типу для фермерських та особистих підсобних господарств. Впровадив методи комплексної оцінки тварин і птиці за селекційними індексами. Розробив теоретичні основи отримання багатократного гетерозису в тваринництві, на підставі яких створені гетерогенні популяції і полікроси з високим рівнем продуктивності, прийоми модальної селекції в тваринництві для підвищення репродуктивних якостей тварин, удосконалив регіональні системи розведення тварин на основі лінійно-породної гібридизації, запропонував методи моделювання і прогнозування селекційних ознак тварин.

Наведемо далеко не повний перелік основних наукових розробок, виконаних з ініціативи, за безпосередньої участі і під керівництвом В.П. Коваленка.

В.П. Коваленко залишив надзвичайно багату і різноманітну за тематикою наукову спадщину. Більше 300 наукових робіт вийшло з-під його пера. Серед них, монографії, підручники, авторські свідоцтва на винаходи, патенти України присвячені використанню генетико-математичних методів для прискорення процесу створення нових ліній та породних типів тварин, містять безцінну інформацію про досягнення, та численні публікації у періодичній пресі з актуальних питань розвитку аграрної науки і освіти.

Праці В.П. Коваленка служать зразком фундаментальних досліджень та

глибини висновків, побудовані на скрупульозному вивченні генетики та селекції в тваринництві.

Творчою спадщиною В.П. Коваленка є також його стиль роботи і принципи організації робіт при створенні провідної вітчизняної наукової школи генетиків-селекціонерів, яка успішно працює з вирішення проблем оптимізації програм селекції в тваринництві, надавав значну допомогу господарствам Південного регіону України в удосконаленні порідних, племінних і продуктивних якостей тварин, приймав активну участь в апробації селекційних досягнень.

Талант педагога та організатора науково-дослідної роботи дав змогу підготувати велику плеяду кандидатів і докторів наук, а також велику кількість висококваліфікованих фахівців сільського господарства в галузі птахівництва і свинарства. В.П. Коваленко підготував вісім докторів наук, з них 3 доктори наук з птахівництва, та 49 кандидатів наук. Його учні успішно працюють на різних посадах в університетах, науково-дослідних інститутах і господарствах України а також в державах ближнього та далекого зарубіжжя.

Озираючись зараз на зроблену ним працю, намагаючись зрозуміти особливості творчої біографії цього чудового представника зоотехнічної науки, вченого нової формації, що став основоположником одного з основних напрямків сучасної науково-технічної революції, закономірно звернутися до його багатющої творчої спадщини.

Аналіз творчої спадщини В.П. Коваленка, об'єктивно відображає роль і значення його діяльності у розвитку розведення, селекції та генетики сільськогосподарських тварин, не тільки данина поваги видатному вченому і генетику-селекціонеру. У світлі цього творчий шлях професора В.П. Коваленка представляє величезний інтерес.

За вагомий внесок у розвиток національної освіти, підготовку висококваліфікованих фахівців для агропромислового комплексу, плідну наукову і педагогічну діяльність йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», нагороджений відзнакою Президента України - орденом «За заслуги III ступеня», Почесним знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення», трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани», орденом Святого Князя Володимира за вагомий внесок в справу духовно-культурного відродження України і патріотичне виховання молоді.

Література:

1. Заслужені винахідники України. / В.О. Ушкаренко, В.В. Морозова. - Херсон: РВЦ «Колос»; 2007.- С. 19. (Бібліографічна серія: Вчені -аграрії, Випуск 4).
2. Коваленко Віталій Петрович — вчений-генетик (до 70-річчя від дня народження): бібліогр. Показч.наук.праць 1965-2010 роки / Херсонський державний аграрний університет. - Херсон, 2010. - 67 с. - (Серія: Біобібліографія діячів сільськогосподарської науки України. Вип. 8).
3. Приймак В.В. Внесок вчених Херсонського державного аграрного

університету в розвиток птахівництва: матеріали науково-практ. конф. [«Промислове і декоративне птахівництво: проблеми та перспективи»], (м. Кам'янець-Подільський, 12 жовтня 2011 р.) / М-во аграрн. політики та продов., Поділ. держ. аграрно-технічн. ун-т. – Кам'янець-Подільський: Поділ. держ. аграрно-технічн. ун-т., 2011. – С.56.

4. Професори і наукові школи Херсонського державного аграрного університету / В.О. Ушкаренко, В.В. Морозов, В.П. Коваленко. - Херсон: Айлант, 2007. - 120с.
5. Ушкаренко В.А., Мартынова Т.Д. Херсонский государственный аграрный университет. Исторический очерк / В.А.Ушкаренко, Т.Д.Мартынова. - Херсон: Айлант, 1999. - 180 с.